

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Cœlum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

nunc in moribus domesticorum. Non fugare, non fugere eos potest, ita inualerunt, & multiplicati sunt super numerum, intestina & insanabilis est plaga Ecclesie, & ideo in pace amaritudo eius amarissima. Sed in qua pace? & pax pax est, & non pax. Pax à paganis, pax ab hæreticis, sed non profecto à filiis. Vox plangentis Ecclesie in Templo isto: Filios enitruui & exaltavi, ipsi autem spreuerunt me, spreuerunt & macularunt me, à turpi vita, à turpi quæstus, à turpi commercio, à negotio denique perambulante in tenebris. Superest ut iam de medio fiat demonium meridianum. *idem ibidem.*

Vnde clericus exuberare existimas rerum affluentiam; vestium splendorem; mensarum luxuriam, congeriem vasorum argenteorum & aureorum, nisi de bonis Ecclesie? Inde est, quod illa pauper & inops, & nuda relinquitur, facie miseranda, inculta, hispida, propter quod non est hodie Ecclesiam ornare, sed spoliare, non est custodire, sed perdere, non est defendere, sed exponere; non est instruere, sed prostituere; non est pascere gregem, sed mactare & deuorare, dicente domino de illis: Deuorant plebem micam sicut escam panis. *serm. 78.*

Curritur in Clero passim ab omni ætate & ordine, à doctis pariter & indoctis ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine curis iam quisque victurus sit, quum ad curas peruenierit. *In quodam sermone.*

Si insurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras, & arelceret, si violentus inimicus, absconderet se forsitan ab eo: nunc verò quid eiciet, à quo absconderet se, omnes amici, & omnes inimici: omnes necessarii, & omnes adueruarij: omnes domestici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes, quæ sua sunt, quaerunt. *super Cant. serm. 35.*

Cleris conceditur, ut bene viuentes, & altari seruietes, viuant quidem, non luxurientur. *In epi.*

Peccata populi mei comedunt, sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt: ita possessores non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. *Prosp. l. 1. de vita contemplatiua.*

SCRIPTORES.

De Clericis vide *Lumen animæ. part. 2. cap. 32.* De vita clericorum, *Hieron. serm. tom. 4. Ioan. Gerson. tom. 2. De vita Clericorum Curialium, Petr. Blesens.* De instructione Cleri, *Durant.* Absolutè autem de Clericis videtur disputare *Robert. Bellarminus tom. 2. controu. 2. l. 1. col. 287. & seq.*

Vide infra Sacerdos.

Coelum.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

COELVM, Græcè *σφαῖρα*, & *ἀέρας*, & *ἀέρας*, in 6, coelestis dicitur, & est continentia visibilium & inuisibilium creaturarum, secundum *Ioan. Damascen. l. 2. c. 6.* diciturque secundum *Varronem & Plinium*, quod varijs spheribus sit coelatum, id est, sculptum & insignitum.

LocI BIBLEICI.

Coelum à Deo creatur, *Genes. 1. v. 1. Psalm. 33. v. 6. & 102. 26. & 136. v. 5. Apor. 4. v. 24. sedes Dei est, & *Isa. 66. v. 1. Matth. 5. v. 34. & 23. v. 22. Apor. 7. v. 49.* instar pellis extensum, *Psalm. 104. v. 2.* Coelum pro quauis maxima altitudine, hyperbole, *Genes. 14. v. 4. Dent. 1. v. 9. 27.* pro Deo ex Syroium idiotismo, *Matth. 2. v. 25.* quod & antithetis ipsa declarat pro coelitis, *Iob 15. v. 15.* Metonymia, pro aere, *Matth. 6. v. 17.* Coelum æreum & ferreum peccatoribus, *Leuit. 26. v. 19. Dent. 28. v. 23.* Coeli militiam adorantes lapidandi, *Dent. 17. v. 5. Coeli coram Deo immundi, Iob 15. v. 15. Coeli aperti Christo baptizato, Matth. 3. v. 16. Marc. 1. v. 10. Luc. 3. v. 21. Ioan. 1. v. 9. 51. Stephano morturo, Apor. 7. v. 56. Coeliglioriam Dei prædicant, *Psalm. 18. v. 4. & 19. v. 1 & 89. v. 6.* mutationi obnoxij sunt, *Psalm. 102. v. 27. Matth. 24. v. 35. Marc. 13. v. 31. Luc. 21. v. 33. Rom. 8. v. 20. Hebr. 1. v. 11. 1. Pet. 1. v. 25. 2. Pet. 3. v. 7. 12. 13. Apocal. 6. v. 14. & 21. v. 1.* Coelum & terra donec uanescant, *Matth. 5. v. 18.* periphralis est perueniatis, non dissimilis illi, que habetur *Genes. 49. v. 26. Psalm. 72. v. 5. 7. 17. & 87. v. 37. 38.* Coelum terramq; Deus testatur, *Dent. 30. v. 19. & 31. v. 18.***

Coeli tertij nomine, à *Corin. 12. v. 2.* intelligendum est sublimissimum coelum, quasi dicat, in coelum sublimissimum. Fit autem in sacris literis mentio trium coelorum, æris, coelestium orbium, & beatorum sedium, in quas Christus ascendit, inde etiam venturus, ut cum ipso ibi simus in æternum.

Coelorum potestates, *Matth. 24. v. 29.* pro potentes coeli, *Hebraismus.*

Coelestia querenda, *Colos. 3. v. 1.*

POETICAE SENTENTIAE.

Ouid. 5. Trist.

ipse quoque adherere meritis inuictus es arces:
Quo non exiguo facta labore via est.

Sen. Herc. fur.

Non est ad astra mollis e terris via.
Valer. Flacc. 1.

Tandem in astra uiris, mea primum regia
Iapeti post bella iuues Phlegreæ, labores,
Imposuit durum uobis iter, & graue caeli
Instruit sic ecce mens sic orbe peractis
Liber & experius terræ remanuit Apollo.

Quid. 1. Met.

Non regis foret uilla suis animalibus orba:
Astræ nement caeleste solum formæq; Deorum.

Quid. 1. Met.

Est uia sublimis caelo manifesta sereno,
Lactea nomen habet, caudore non abilis 19.
Hac iter est superis ad magni testis tonantem,
Regulemq; domum: dextra laeuusq; Deorum
Atria nobilissima ualibus celebrantur aperta.
Plebs habitat diuersa loci, à fronte patentes
Culiculae cleriq; sunt posuere l'enatei.
Hic locus est, quem si uerbis audacia detraha,
Haud timeam magni dixisse palatia caeli.

Ihigem.

Hæc superimpositis liquidam, & granitatis orba
Aethera, nec quicquam terrene facti habentem.

Virg. opulic.

Primum adest Arietis, Taurusq; insignis ante
Cornibus, & Frater, & Cancr aquatilis signum
Tum Leo terribilis, Nemees, atque innabit 19.
Libra subit, caudâq; Animal quod dirigit 19.
Armatuq; arcu Chiron, & corniger Horus,
Forsit aquas similes, & fulgenti lumine Dices.

Manil. 1.

Aurato princeps Arietis in uellere fulgens
Respicit aduersus aduersum surgere Taurum,
Submisso uultu Geminos & fronte uacantes
Quos sequitur Cancr, Cancrum Leo, Virgo, Luna
Aequato dum Libra die cum tempore natus,
Attrahit ardentis fulgentem Scorpion astra.
In cuius caudam contentum dirigit arcum
Mixtus equus, uolucrum nasstrus namq; sagitta,
Tum Genit. uigilans Capricornus (sistere flexus,
Post hunc inflexam diffundit Aquarius uentem,
Discibus assietas aude subuenibus uolans,
Quos Ariet tangit claudensibus 19. signa.

Manil. 2.

illa sunt, qua diuitias, que desunt aurum,
Imperia, & sacces, mollemq; per otia luxum,
Et blandis auersa sonis, dulcemq; per aures
Assuetum, & modico nascenda ad fata labori.

Verinus.

Iter ad aethera per magna pericula sedes:
At nullo inferni pronâ labore via est.

Horat. 3. Carn. 2.

Virtus recludens immeritis moris
Coelum, negat a sentat iter uia,
Carniq; vulgares, & uiam
Spernis humum fugiente, penna.

Sen. Od.

Fulchrum eminare est inter illustres uiris,
Consulere patriâ, parcere afflictis, sera
Cade abstinerere, tempus: atque uia dare,
Orbi quietem, seculo pacem suo:
Hæc summa uirtus petitur hæc coelum uia.
Dic ille patriæ primus, Augustus patris
Complexus astra est, colitur & templis Deo.

Idem Herc. Ort.

Sed locum uirtus habet inter astra.
Val. Flac. 6.

Nulla coelum repârabile gaze.
Silius Italicus. 13. 1.

Audendo bella expedias, pigra exiit astra
Haud unquam sepe uirtus.

SIMILITUDINES.

Diuus Chrysostomus: Neque negotiator è longè
portans, vehementem ventorum incursum, vnda
tium procellas sustinens, frustra & incassum suscipere
botes, verum ideo maria plena sunt, & audax est ad
loca que locis commutat, maria peragrat, tota que
fomes, ut negotiatione ditescat. Quod si non contem
lucro etiam fortis iacturam faciat, ne solute quidem
terit, nec illa varia perferre discrimina. Hoc itaque
cente circumspicione huc accedamus: ne pro peccato
fione etiam amissionem peccatis adiunctam domum
1. Serm. 1. de Esaiam.

in tenebris, semper declinans in terram, tenebricosoque intellectu.

In Eccles. c. 2. Clementis Alexandrini: Sicut testa ouorum, quamvis pulchre facta, & diligenter formata videatur, necesse est tamen eam frangi & resolui, vt inde pullus procedat, & illud, pro quo totius oui forma expressa videtur, appareat. Ita ergo & huius mundi necesse est transire statum, vt status ille sublimior regni caelestis effulgeat. lib. 3. re. eguit.

Chromasti: Dominus ac Saluator noster frequenter admonet nos terreltria de caelestibus, cum dicit: Simile est regnum caelorum reti misso in mare. Vel certe: Simile est regnum caelorum homini negotianti, qui xerenti bonam margaritam. Si ergo mercatus hanc ipse continet rationem, vt vnusquisque pro vtilitate sua aut vendat, quae sibi superflua sunt, aut emat quae defunt, non in condite & ego proponam mercepi, quam mihi commisit Dominus, praedicationem vtique caelestem: siquidem me minimum quoque, est indignum: tamen de seruis quibus Dominus talenta distribuit ad negotiandum, lucrumque faciendum elegit. De octo beatitudinibus. fol. 412.

Bernardi: Quod si copiae aquarum secretis subterraneisque recurribus incessanter equora repetunt, vt inde rursus ad visus, visusque nostros iugiter & infatigabili erumpant obsequio: cur non etiam spirituales riuus, vt arua mentium rigare non desinant, proprio fonti sine fraude & intermissione reddantur? Ad locum, vnde exeunt, flumina reuertantur gratiarum, vt iterum fluant. Remittatur ad suum principium caeleste profluuium, quo verberis terrae refundatur. In canonic. serm. 13.

Polybi: Quemadmodum visu vtentes, faciem perpetuo ad id conuertere solemus, quod demonstrationis gratia ostenditur. Sic & animus in ea loca propendere debet, quae inter narrandum proponuntur. lib. 3. hist. fol. 87.

Coitus.

BIBLICI LOCI.

Coitus illiciti, Leuit. 18. v. 6. 7. 8. & seqq. Coitus illiciti supplicium, Leuit. 20. v. 11. & seqq.

APHORISMATA.

Pythagoras rogatus a quodam, quando esset congregiendum cum iocunda? Cum vales, inquit, te ipso fieri debilius. Multa Venus enervat hominem. Laert. 1.8. c. 4.

Idem dicere solebat, Ne saepe homo ab homine, Hoc aenigmatate frequenter venereorum visu interdicens. Stob. serm. 15.

Aristoteles Cyrenensis interrogatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, dixit, neque sine eo. Stob. serm. 61.

Lycurgus, quodam admirante, quam obrem vetuisset sponsum cum spona simul dormire? sed statuisset, vt vterque cum suis aequalibus maximam diei partem versaretur, cumque his totas noctes quiesceret, cum spona vero surretum ac verecunde congrederetur. Primum, inquit, quod vt corporibus essent validi, si non vterentur congressu ad fatietatem, dein vt illis amor mutuis semper maneret recens ac vigens: denique vt foetus ederent robustiores. Plutar. in Lacon.

Alexander, duabus potissimum rebus, cum Deus a multis praedicaretur, se, quod mortalis esset, deprehendere dicebat, somno & coitu: quod haec praecipue proderent humani corporis imbecillitati. Somnus enim mortis imago est, & coitus species est morbi comitialis. Plut. in Alex.

SIMILITUDO.

Chrysostomi: Quemadmodum cum manducas & bibis, non anima manducat, sed corpus: res enim incorporalis corporali cibo non pascitur: Sic quum vir mulieri, aut mulier viro coniungitur, non anima copulatur, sed corpus. In Matth. 24. Hom. 52.

Vide Amor Venereus, Scortatio, Fornicatio, Venus.

Cogitatio.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

COGITATIO, Graece λογισμός, & λογίζομαι, cogito dicitur. Est autem cogitatio, secundum Richardum, inquisitio veritatis per discursum ex multis, licet secundum Augustinum quandoque sumatur pro quacunque operatione intellectus. Haec ex B. Thom. secundum Secunda, q. 180. art. 3.

Differuntque Cogitatio, Meditatio, Contemplatio, & Consideratio hoc modo: quod Cogitatio est respectus animi ad euagationem

... quum non sine labore quidem semina disposuit, sed ... segetemque prouentum exuberantem, super ... in obliuiscitur, atque ad reliquum opere conserua ... in expectatione excitatur. Verum haec agricultio quan ... lacrosior est? Nam illa quidem frugum fen ... aduersus corporibus reponit alimoniam. Haec ve ... deponit, doctrinam, spiritaliumque donorum ... animi diuitias recondit: alimoniam, quae nec ... reditus, qui neque pereunt, neque cor ... quaedam quaedam prouidentia conferuntur, quo ... in mari nascuntur, tamen plus habent cogn ... cuius faciem reddunt: ita pius ac generosus ani ... unde ducit originem, quam a terra, in ... Annon videtis frequenter, quod qui in vrbibus ver ... lacte depulsos faciunt thalophoros, aut ago ... chorearum magistros fa ... a primis statim annis inducamus eos ... caelestis. Siquidem haec terrena, quum im ... tamen nullum habet. Nam quaeo te, ... populari applausu? Simul vt vespera nos ... tumultus emat, ceteris, ac festo ... in somnis fuerit delicati, ita omni voluptate ... nec a corona, nec a magnifica veste, nec a ... voluptatem, si querant, inueni ... quous venio celerius praetercurrant? ... secus habent, citra impendium ... & copiosum & stabile. Homilia 8. de Anna & Sa ... multiplicatio fructuum consequitur. ... ac fertilem coleres, & quae pluri ... illam propriam hor ... aliunde, quod fere ... diligeres ... ut ibi fructum requirens, vbi ... plurimo vbi ... diffimu ... & pariendo perdere, & spargendo ... magis congreges, ... defodiendo ... si agricola ac ... agrum ... demergit, vt eo nec ipse ... depercat. Homilia 9. in ... inter Aegyptios & Hebraeos o ... caligo in ... cum sudore desi ... vitae ... de Theolo ... ferri non potest, vt vel tuam ipsius vmbra ... festiuitas, praecuras (semper enim quantum tu ... vel in colores ... defigis, vel ... natura sua se lubricitate ... in corpore sunt, ad ... interuen ... quatur. Ibid. ... stomachum auferunt ... onerati, ... de ... addita ... in gloriam ... assilueat, ... oculorum ... abutitur, ... peccan ... de ... in dono Dei opti ... ac intellectu ... prout vel ... cenn ... Quae eminentia quaedam est, & suprema totius corporis pars, ... contingentes. Quando itaque ... purgatus fuerit, supra se speculatur, non que ... habet. Quando ve ... vultus habere oculos vi ... Christum ... Christum ... ambulat in capite. Stultus autem ambulat

PO
POLYANTHEA